

ризиком нами було використано в одній задачі дисперсію дохідності, а в другій VaR (Value at risk) портфеля, який ми отримали з допомогою коваріаційного методу. Аналіз підходів до проведення експертної оцінки у випадку кредитного портфеля із трьома критеріями оптимальності показав, що найпростішим методом є безпосереднє визначення коефіцієнтів ваги кожного критерію, тоді як для задач із більшою кількістю цільових функцій більш ефективними підходами є оцінка важливості параметрів у балах та попарне порівняння критеріїв.

ЛІТЕРАТУРА

1. Банди, Б. Методы оптимизации. Вводный курс: Пер. с англ. [Текст] // Б. Банди / М.: Радио и связь, 1988. – 128 с
2. Козак, Ю.А. Метод обработки экспертных оценок весовых коэффициентов в многопараметрической оптимизации [Текст] // Ю.А. Козак., Е.П. Гурницкая / Труды Одесского политехнического университета. Научный и производственно-практический сборник по техническим наукам / Выпуск 3.1999. с 134-140.
3. Энциклопедия финансового риск-менеджмента / Под ред. А. А. Лобанова, А.С. Чугунова – 4-е издание – М.: Альпина Бизнес Букс. 2009.- 932 с.
4. Kim Yong. Adaptive Weighted Sum Method for Multiobjective Optimization // Yong Kim, Olivier de Weck / 10th AIAA/ISSMO Multidisciplinary Analysis and Optimization Conference 30 August - 1 September 2004, Albany, New York p. 13
5. Кишакевич, Б.Ю. Оптимізація структури кредитного портфеля // Б.Ю. Кишакевич / Вісник Львівської державної фінансової академії / Львів, 2009. –№ 17. – с.253-261
6. Харченко, М.А. Корреляционный анализ. Учебное пособие для вузов. [Текст] / М.А. Харченко. – Издательско-полиграфический центр Воронежского государственного университета. 2008. – 31 с.

Надійшла 21.10.2010

УДК 65:681.51

СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ «ІНФОРМАЦІЙНА СИСТЕМА ПІДПРИЄМСТВА»

О. Л. КОРОЛЬОВ, О. М. ПОХІЛЬКО

Таврійський національний університет ім. В.И. Вернадського

У статті розглянуто питання сучасних підходів до визначення поняття «Інформаційна система підприємства». В основу запропонованого тлумачення поняття покладено концепцію сервісного управління процесом функціонування інформаційних систем та інформаційного сервісу. Проводиться аналіз існуючих визначень поняття «Інформаційна система». Запропоновано визначення інформаційної системи підприємства як техніко-соціально-економічної системи. Ключові слова: інформаційна система, інформаційний сервіс, сервісне управління.

У сучасних умовах розвитку інформаційних технологій та інформаційних систем, їх інтенсивного впровадження в діяльність підприємств, все більш очевидною є залежність осіб, що приймають рішення, від надійності та ефективності їх функціонування. Більш того, сучасні інформаційні

системи на підприємствах беззаперечно стали одним із вагомих та вирішальних факторів підвищення ефективності діяльності підприємства, фактором створення конкурентних переваг. Таким чином, вплив функціонування інформаційних систем на результати діяльності підприємства є вагомим, що обумовлює необхідність вивчення особливостей технічної та організаційної складової інформаційної системи на економічні наслідки її використання. З цих позицій питання сучасного визначення поняття «інформаційна система підприємства» є актуальною.

Постановка завдання

Питаннями використання інформаційних систем на підприємствах та економічних результатів їх функціонування займаються багато закордонних та вітчизняних вчених, зокрема: Глушков В.М. [1,2], Мельник Л.Г., Ільяшенко С.Н., Касьяненко В.А. [3], Береза А.М. [4], Смирновій В.В. [5], Бандоріной Л.М. [6], Ткачук М.В. [7], Оліфіров О.В. [8] та інші. Однак, основною проблемою сучасних підходів є те, що в визначеннях інформаційних систем підприємств, які мають свої особливості, не достатньо розкрита роль людини у функціонуванні інформаційних систем та впливу людини (соціального фактору) на економічні результати.

Мета роботи

Необхідно визначити роль людини як соціального фактору функціонування інформаційних систем підприємств на економічні результати, що дозволило би сформулювати відповідне визначення поняття «інформаційна система підприємства».

Об'єкти та методи дослідження

З моменту зародження самих ІС і в процесі їхнього розвитку вітчизняні вчені приділяли увагу питанню самого поняття й сутності ІС. Ще на зорі розвитку ІС видатним вітчизняним ученим Глушковым В.М. були сформульовані принципи, на основі яких повинні створюватися й функціонувати ІС [1]. До цих принципів відносяться:

1. Принцип нових завдань.
2. Принцип системного підходу.
3. Принцип першого керівника.
4. Принцип максимально розумної типізації проектних рішень.
5. Принцип безперервного розвитку системи.
6. Принцип мінімізації введення-виводу інформації.

При цьому Глушков дає таке визначення ІС: «ІС – це системи по переробці інформації» [2]. Це загальне визначення, що розкривається тільки в спільному розгляді принципів побудови й використання ІС. Однак розвиток ІС і ІТ викликало виділення окремих видів інформації, розкрило різноманіття й багатогранність інформації як явища. Це у свою чергу визначило нові сфери застосування ІС, нові завдання, які можуть вирішуватися за допомогою ІС, що змусило до пошуку нових підходів до визначення ІС.

Так, на думку авторів [3], «під комп'ютерною інформаційною системою розуміється апаратно-програмний комплекс, призначений для нагромадження, зберігання, передачі, оперативного пошуку, переробки й аналізу інформації з видачею результатів у доступній для людини формі або у вигляді керуючих впливів машинам і механізмам». При цьому сама «ІС – це організаційно впорядкована,

об'єднана в систему сукупність інформаційних активів, технічних засобів і людей, призначені для збору, нагромадження, пошуку, обробки, зберігання й передачі інформації» [3].

Як видно з вищенаведених визначень ІС представляється сукупністю трьох елементів: інформаційної бази, технічних засобів і людей. При цьому керуючою основою виступає комп'ютерна ІС, що є апаратно-програмним комплексом. Таким чином, при такому підході роль людини як частини ІС зростає, оскільки менеджери звільняються «від виконання рутинних робіт і забезпечуються можливістю зосередити свою увагу на рішенні принципових проблем» [3].

Береза А.М. розглядає економічні ІС і також вказує на визначальну роль людини в ІС, даючи таке визначення ІС: «Економічні інформаційні системи – це людино-машинні системи, які збирають, нагромаджують, зберігають, обробляють і видають за запитом чи замовленням інформацію у вигляді даних і знань, необхідних для керування економічним об'єктом» [4].

Наукові дослідження в галузі використання ІС і ІТ останнім часом спрямовані в такі напрямки як аналіз інформаційного забезпечення ІС, рішення завдань оцінки ефективності інформаційно-інтелектуальних технологій, а також питанням управління ІС як допоміжним бізнес-процесом.

Однієї з основних складових будь-якої ІС є її інформаційне забезпечення. Необхідність детального аналізу інформаційного забезпечення пояснюється Смирновій В.В. у такий спосіб: «однією з умов стабільного функціонування й ефективної реалізації напрямів розвитку підприємства є використання в його діяльності принципів і інструментарію інформаційного забезпечення.» [5]. Смирнова В.В. вважає, що «під інформаційним забезпеченням діяльності підприємства розуміється сукупність форм, методів та інструментів управління інформаційними ресурсами, необхідних і придатних для реалізації аналітичних і управлінських процедур, що забезпечують стабільне функціонування підприємства, його стійкий перспективний розвиток» [5], тобто фактично інформаційне забезпечення визначає інформаційне наповнення ІС. Основною особливістю інформаційних ресурсів як основи інформаційного забезпечення є «необхідність і можливість» реалізації управлінських процедур, які безпосередньо й визначають результати діяльності всього підприємства. Інакше кажучи, основними споживачами інформаційних ресурсів як прояву результату функціонування ІС є менеджери підприємства, безпосередньо приймаючі рішення.

Бандоріной Л.М. було «уточнене поняття інформаційно-інтелектуальних технологій як сформованого, постійно модифікуючого комплексу технічного, методичного, інформаційного та програмного забезпечення, який на основі інструментів і методів інтелектуальної обробки інформації реалізує моніторинг, аналіз, прогнозування, ідентифікацію, мотивацію, стимулювання та процес прийняття рішень.» [6].

Однак розгляд окремих частин ІС таких як інформаційне забезпечення й інформаційні технології не дозволяють повною мірою розкрити ефективність використання ІС, оскільки при такому підході губиться такий важливий аспект функціонування ІС як соціально-економічні відносини, що виникають у процесі використання ІС на підприємстві. На важливість обліку соціально-економічних відносин, які формуються в процесі функціонування ІС, указують вітчизняні вчені.

Ткачук М.В. виявив «три групи узагальнених чинників впливу, що є критично важливими для їх (інформаційних систем – прим. автора) розвитку: (I) – концептуально-модельні, (II) – технологічні, (III) – соціально-економічні.» [7]. Такий поділ факторів впливу на розвиток ІС дозволяє визначити стратегічну

концепцію розвитку інформаційної інфраструктури підприємства, технологічну основу ІС, а також соціально-економічні наслідки використання ІС для досягнення поставлених цілей.

Оліфіров О.В. розглядає «теоретичні аспекти управління ресурсами інформаційних систем та технологій як окремим допоміжним бізнес-процесом» [8]. Такий підхід дозволяє врахувати таку особливість ІС як присутність у процесі її функціонування людини, тобто соціального фактору. Якщо функціонування ІС представити як бізнес-процес, з одного боку, це дозволяє розглядати обслуговуючий персонал як частину ІС, а з іншого боку, дозволяє розглядати користувачів ІС як частину самої системи.

Висновки

Як видно з розглянутих результатів досліджень, все більша увага приділяється питанням взаємодії ІС із підрозділами підприємства, що здійснюється через безпосередніх менеджерів. Іншими словами можна сказати, що в цей час важливим об'єктом дослідження є соціальний вплив ІС на менеджерів підприємства й економічні наслідки такого впливу. Це дозволяє розглядати ІС як техніко-соціально-економічну підсистему економічного об'єкту. При такому розгляді ІС виступає «дзеркалом», у якому відбивається вся діяльність підприємства як соціально-економічної системи у формі інформаційних потоків.

ЛІТЕРАТУРА

1. Глушков В.М. Индустрия переработки информации / В.М. Глушков // Коммунист. – 1977. – № 12. – С. 42-50.
2. Глушков В.М. Основы экономики и организации машинной информатики / В.М. Глушков, Ю.М. Каныгин. – К.: ИК АН УССР, – 1981. – 64 с.
3. Мельник Л.Г. Экономика информации и информационные системы предприятия: учебн. пособ. / Мельник Л.Г., Ильяшенко С.Н., Касьяненко В.А. – Сумы: ИТД «Университетская книга», – 2004. – 400 с.
4. Береза А.М. Основи створення інформаційних систем : навч. посібник / А.М. Береза. – 2-ге вид., перероб. і доп. – К.: КНЕУ, – 2001. – 214 с.
5. Смирнова В.В. Інформаційне забезпечення діяльності підприємства: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук : 08.06.01 «Економіка, організація і управління підприємствами»/В.В. Смирнова; Східноукр. нац. ун-т ім. В.Даля.–Луганськ, – 2006. – 19с.
Бандоріна Л.М. Методи багатокритеріальної оцінки ефективності інформаційно – інтелектуальних технологій: Автореф. канд. дис. : 08.03.02 «Економіко-математичне моделювання» / Л.М. Бандоріна; Дніпропетр. нац. ун-т. – Д., – 2005. – 20 с.
6. Ткачук М.В. Моделі, методи та інформаційні технології адаптивної розробки та реінжинірингу інформаційно – управляючих систем : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня д-ра техн. наук: 05.13.06 «Автоматизовані системи управління та прогресивні інформаційні технології» / М.В. Ткачук; Нац. техн. ун-т «Харк. політехн. ін.-т». – Х., 2006. – 36 с.
Оліфіров О.В. Контролінг інформаційної системи підприємства в умовах невизначеності: дис. ... д-ра екон. наук:08.06.01 /О.В.Оліфіров; – К.: нац.торг.-екон. ун-т.–К., – 2004. – 401с.

Надійшла 25.10.2010